

Offentlighet, sekretess och integritet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 om offentlighet, sekretess och integritet. Yrkandena gäller bl.a. krav på analyser av förslags konsekvenser för den personliga integriteten, hinder mot handel med personuppgifter, missbruk av offentlighetsprincipen, förändrade sekretessbestämmelser för drogförebyggande arbete, forskares tillgång till sekretessbelagda uppgifter och tystnadsplikten för tolkar.

Utskottet tillkännager för regeringen att det är viktigt att ett pågående utredningsarbete fullföljs med inriktningen att det straffrättsliga skyddet mot spridning av integritetskänsligt material utanför det grundlagsskyddade området ska stärkas. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden. I betänkandet finns sex reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden.....	12
Personlig integritet	12
Konsekvensanalyser om den personliga integriteten.....	17
Nätombudsman.....	18
Handel med personuppgifter	20
Missbruk av offentlighetsprincipen	21
Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur	23
Förändrade sekretessregler för drogförebyggande arbete.....	24
Forskares tillgång till sekretessbelagda uppgifter.....	28
Behandling av personuppgifter inom kriminalvården	29
Tystnadsplikt för tolkar	30
Sekretessbrytande bestämmelser för SOS Alarm	32
Publicering av bilder för brottsbekämpning	34
Offentlighet i skolor med enskild huvudman	36
Reservationer	38
1. Konsekvensanalyser om den personliga integriteten, punkt 2 (FP).....	38
2. Nätombudsman, punkt 3 (V).....	38
3. Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, punkt 6 (M, C, FP, KD).....	39
4. Behandling av personuppgifter inom kriminalvården, punkt 9 (SD)...	39
5. Tystnadsplikt för tolkar, punkt 10 (M, C, FP, KD)	40
6. Sekretessbrytande regler för SOS Alarm, punkt 11 (SD).....	41
Särskilda yttranden	42
1. Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, punkt 6 (SD).....	42
2. Offentlighet i skolor med enskild huvudman, punkt 13 (SD).....	42
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Personlig integritet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i betänkandet om behovet av ett stärkt straffrättsligt skydd mot spridning av integritetskänsligt material. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2969 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 7 och avslår motionerna

2014/15:22 av Nina Lundström (FP),

2014/15:392 av Anette Åkesson (M) yrkande 3,

2014/15:405 av Birgitta Ohlsson och Mathias Sundin (FP),

2014/15:414 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP),

2014/15:1058 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (M) yrkande 2,

2014/15:1496 av Ulf Berg och Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1579 av Mathias Sundin och Birgitta Ohlsson (FP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1627 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (KD) och

2014/15:2428 av Ola Johansson (C) yrkandena 7 och 8.

2. Konsekvensanalyser om den personliga integriteten

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1058 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (M) yrkande 1 och

2014/15:1883 av Mathias Sundin m.fl. (FP).

Reservation 1 (FP)

3. Nätombudsman

Riksdagen avslår motion

2014/15:189 av Linda Snecker m.fl. (V).

Reservation 2 (V)

4. Handel med personuppgifter

Riksdagen avslår motion

2014/15:211 av Johan Hultberg (M).

5. Missbruk av offentlighetsprincipen

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:128 av Maria Abrahamsson (M) och

2014/15:296 av Cecilia Widegren (M).

6. Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur

Riksdagen avslår motion

2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 5.

Reservation 3 (M, C, FP, KD)

7. Förändrade sekretessregler för drogförebyggande arbete

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1016 av Margareta Larsson (SD) och

2014/15:1181 av Emilia Töyrä (S).

8. Forskares tillgång till sekretessbelagda uppgifter

Riksdagen avslår motion

2014/15:2523 av Finn Bengtsson och Hans Wallmark (M).

9. Behandling av personuppgifter inom kriminalvården

Riksdagen avslår motion

2014/15:1106 av Kent Ekeröth (SD).

Reservation 4 (SD)

10. Tystnadsplikt för tolkar

Riksdagen avslår motion

2014/15:852 av Lars-Axel Nordell (KD).

Reservation 5 (M, C, FP, KD)

11. Sekretessbrytande regler för SOS Alarm

Riksdagen avslår motion

2014/15:3004 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 16.

Reservation 6 (SD)

12. Publicering av bilder för brottsbekämpning

Riksdagen avslår motion

2014/15:310 av Lars-Arne Staxäng (M).

13. Offentlighet i skolor med enskild huvudman

Riksdagen avslår motion

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 3.

Stockholm den 26 mars 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Björn von Sydow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Björn von Sydow (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (FP), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Berit Högman (S), Lisbeth Sundén Andersson (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Petter Löberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15. Yrkandena gäller bl.a. spridning av integritetskänsligt material, avtal för handel på internet, stärkt integritetsskydd för e-tjänster, kontantalternativ för trängselskatt och kollektivtrafik, analyser av förslags konsekvenser för den personliga integriteten, inrättandet av en nätombudsman, handel med personuppgifter, missbruk av offentlighetsprincipen, sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, förändrade sekretessregler för drogförebyggande arbete, forskares tillgång till sekretessbelagda uppgifter, behandling av personuppgifter inom kriminalvården, tystnadsplikt för tolkar, sekretessbrytande bestämmelser för SOS Alarm, publicering av bilder för brottsbekämpning samt offentlighet i skolor med enskild huvudman.

Bakgrund

Gällande ordning

Tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) ger varje medborgare rätt att i skrift och i radio, tv och liknande medier uttrycka sina tankar och åsikter och lämna uppgifter i vilket ämne som helst. Av 2 kap. 1 § TF följer att varje svensk medborgare ska ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § TF begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa intressen, bl.a. skyddet för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Varje inskränkning i rätten att ta del av allmänna handlingar ska enligt TF anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet. Den särskilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Kompletterande bestämmelser finns i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Det allmänna ska enligt 1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen (RF) verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och värna den enskildes privatliv och familjeliv. Var och en är vidare, genom den grundlagsändring som trädde i kraft den 1 januari 2011, skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket RF).

Begränsningar i detta skydd får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem

och heller inte sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Begränsningar får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § RF). Privatlivet kan också sägas ha ett grundlagsskydd genom förbudet mot åsiktsregistrering i 2 kap. 3 § RF.

Enligt artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En inskränkning i dessa rättigheter får bara göras med stöd av lag och om det är nödvändigt med hänsyn till ändamål som är angivna i artikeln. Sverige har tillträtt Europakonventionen, och den gäller sedan 1995 också som lag i Sverige. Enligt 2 kap. 19 § RF får en lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

Personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PUL, bygger på gemensamma EU-regler i det s.k. dataskyddsdirektivet från 1995. Bestämmelserna i PUL ska skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter (1 §). Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, oavsett om det sker på automatisk väg eller inte. Som exempel räknas följande åtgärder upp: insamling, registrering, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring.

PUL innehåller vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Huvudregeln är att behandling av personuppgifter bara är tillåten om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Den som är personuppgiftsansvarig ska se till att personuppgifterna behandlas bara om det är lagligt och att de alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Personuppgifter får vidare samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. De personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.

PUL kompletteras av s.k. registerförfattningar, som kan innehålla särregleringar, undantag och preciseringar. Exempel på sådan lagstiftning är polisdatalagen (2010:361) och patientdatalagen (2008:355).

Dataskyddsdirektivet omförhandlas för närvarande inom EU sedan EU-kommissionen har föreslagit att direktivet ska ersättas med en allmän uppgiftsskyddsförordning. Det huvudsakliga syftet med kommissionens förslag är att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet av personuppgifter i syfte att förbättra den inre marknadens funktion och öka enskildas kontroll över sina personuppgifter. Förordningen är till stor del baserad på den reglering som redan gäller enligt dataskyddsdirektivet. Förslaget innehåller emellertid även ett stort antal nyheter. Eftersom regleringen föreslås få formen av en förordning och en sådan är direkt tillämplig i medlemsstaterna kommer regleringen, om förslaget genomförs, att ersätta inte bara dataskyddsdirektivet utan även PUL. Förslaget till förordning lämnar dock ett visst utrymme för att behålla registerförfattningar på vissa områden. Utöver den allmänna uppgiftsskyddsförordningen har kommissionen lämnat förslag på ett direktiv om

uppgiftsskydd i den brottsbekämpande verksamheten som ska ersätta data-skyddsrambeslutet. Direktivet förhandlas parallellt med förordningen.

Det finns i svensk rätt inte något särskilt straffrättsligt skydd mot integritetskränkningar. Brottsbalken (BrB) innehåller emellertid ett flertal generella straffbestämmelser som syftar till att skydda den personliga integriteten. Detta gäller bl.a. bestämmelserna i 4 kap. BrB om brott mot frihet och frid, såsom hemfridsbrott, olaga intrång och brytande av post- eller telehemlighet, samt bestämmelserna i 5 kap. BrB om förtal och förolämpning.

Den 1 juli 2013 trädde en lagändring i kraft som innebär att den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bilder av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme kan dömas för kränkande fotografering. Ansvar ska inte utdömas om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarligt. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att exempel på försvarlig fotografering kan vara fotografering som ett led i nyhetsförmedling, t.ex. för publicering i ett grundlagsskyddat medium, eller fotografering i syfte att dokumentera bevisning om ett brott (prop. 2012/13:69 s. 30 f.). Det är inte ett brott om bildupptagningen sker som ett led i en myndighets verksamhet (4 kap. 6 a § BrB).

Sedan den 1 juli 2013 gäller också kameraövervakningslagen (2013:460), som då ersatte den tidigare lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning. Lagen ska tillgodose behovet av kameraövervakning för berättigade ändamål samtidigt som enskilda skyddas mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten (1 §). Kameraövervakning ska bedrivas lagligt, enligt god sed och med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet (7 §). Tillstånd till kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde ska ges om intresset av en sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Vid bedömningen av intresset av kameraövervakning ska det särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra därmed jämförbara ändamål. Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska det särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas (9 §). Tillståndsfrågan prövas av länsstyrelsen i det län där övervakningen ska ske (16 §).

Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde får bedrivas om den som ska övervakas har samtyckt till övervakningen (22 §). Den som bedriver övervakningen ska se till att övervakningen sker endast för särskilda och berättigade ändamål, att ändamålen med övervakningen dokumenteras och att övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen med övervakningen (24 §). Upplysning om kameraövervakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen ska en särskild upplysning lämnas om detta (25 §).

Aktuella utredningsarbeten

Den parlamentariskt sammansatta Integritetskommittén (Ju 2014:09, dir. 2014:65) har i uppdrag att utifrån ett individperspektiv kartlägga och analysera sådana faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma i samband med användning av informationsteknik i såväl privat som offentlig verksamhet, samt inom ramen för detta arbete följa upp effekterna i lagstiftningsarbetet av den nämnda förstärkningen av grundlagsskyddet för den personliga integriteten som genomfördes 2011. Dessutom ska kommittén med beaktande av samhälls- och teknikutvecklingen i stort, och mot bakgrund av slutsatserna av kartlägnings- och analysuppdraget, följa upp betänkandet Skyddet för den personliga integriteten (SOU 2008:3) när det gäller behovet av att inrätta ett integritetsskyddsråd. Den ska särskilt överväga om de uppgifter som ett sådant råd i så fall bör ges lämpligen kan fullgöras av en befintlig myndighet, samt föreslå nödvändiga författningsändringar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2016.

I syfte att stärka skyddet för den personliga integriteten ska en särskild utredare överväga hur ett i högre grad samlat integritetsskydd kan fungera inom en och samma myndighetsstruktur genom att tillsynen över behandling av personuppgifter samlas hos en myndighet (dir. 2014:164). Utredaren ska kartlägga den tillsyn över behandling av personuppgifter som i dag bedrivs av flera myndigheter. I uppdraget ingår även att lämna förslag som medför att myndigheten är förberedd för att kunna fullgöra de uppgifter som Integritetskommittén kan komma att föreslå att ett integritetsskyddsråd ska ha. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2016.

En särskild utredare ska dessutom göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar (Ju 2014:10, dir. 2014:74). Utredaren ska analysera om det straffrättsliga skyddet är ändamålsenligt eller om det bör förändras. I översynen ska utredaren särskilt ta ställning till bl.a. om straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning och, om det behövs, andra straffbestämmelser till skydd för den personliga integriteten bör förtydligas, utvidgas eller ändras på något annat sätt. Dessutom ska utredaren överväga om det straffrättsliga skyddet bör kompletteras när det gäller spridning av integritetskränkande uppgifter utanför det grundlagsskyddade området. Syftet ska vara att åstadkomma en ändamålsenlig, modern och tydlig strafflagstiftning som ger ett starkt och väl avvägt skydd för den personliga integriteten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2016.

Riksdagens justitieutskott beslutade den 12 mars 2015 ett tillkännagivande till regeringen om denna utredning. Justitieutskottet anförde att det finns anledning att överväga om straffbestämmelserna till skydd för den personliga integriteten i alla delar träffar de beteenden som bör vara straffbara. Detta gäller inte minst med hänsyn till att den moderna tekniken har möjliggjort beteenden som inte kunde förutses när bestämmelserna kom till. Exempelvis är bestämmelserna om brotten olaga hot och ofredande enligt justitieutskottet ålderdomligt utformade och de har dessutom fått en relativt snäv avgränsning

i praxis. Justitiekommittén betonade i tillkännagivandet vikten av att den översyn som ska genomföras av utredningen genomförs i enlighet med vad som anges i de beslutade direktiven. Med bifall respektive delvis bifall till två motionsyrkanden (M, C, FP, KD respektive KD) tillkännagavs detta till regeringen (bet. 2014/15:JuU14 s. 29).

I en dom den 8 april 2014 ogiltigförklarades det s.k. datalagringsdirektivet av EU-domstolen (dom i de förenade målen C-293/12 och C-594/12). Direktivet syftar till att harmonisera medlemsstaternas regler om skyldigheter för leverantörer av elektroniska kommunikationstjänster att lagra vissa uppgifter om kommunikation med fast eller mobil telefoni och i viss omfattning på internet. Direktivet genomfördes i svensk rätt genom ändringar i lagen (2003:389) och förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation som trädde i kraft den 1 maj 2012.

Domstolen konstaterade att de uppgifter som ska lagras enligt direktivet sammantagna kan ge mycket exakta upplysningar om privatlivet för de personer som lagringen avser. Det rör sig om uppgifter om exempelvis en persons vardagsliv, stadigvarande eller tillfälliga vistelseorter, dagliga och andra förflyttningar, utövade aktiviteter, sociala relationer och umgängeskretsar. Domstolen ansåg att direktivet utgör ett synnerligen allvarligt ingrepp i den grundläggande rätten till respekt för privatlivet och skydd för personuppgifter genom att kräva att dessa uppgifter ska lagras och genom att ge behöriga myndigheter tillgång till uppgifterna. Det intrång i de aktuella rättigheterna som följer av direktivet är enligt domstolen inte tillräckligt noggrant reglerat för att garantera att intrånget verkligen begränsas till vad som är strängt nödvändigt.

En särskild utredare fick i uppdrag av regeringen att analysera de svenska bestämmelserna om lagring av uppgifter i 6 kap. 16 a–f §§ lagen om elektronisk kommunikation samt övriga bestämmelser om tillgång och behandling av sådana uppgifter, och deras förhållande till unionsrätten (Ju 2014/3010/P). Utredaren lämnade i juni 2014 sin redovisning av uppdraget i promemorian Datalagring, EU-rätten och svensk rätt (Ds 2014:23).

Utredarens bedömning var att det svenska regelverket om lagring och utlämnande av uppgifter ryms inom de ramar som ställs upp av unionsrätten och europarättens allmänna principer och kravet på respekt för grundläggande rättigheter. Mot bakgrund av att unionsrätten och europarätten endast ställer upp vissa minimikrav för skydd av privatlivet som måste uppfyllas i den nationella lagstiftningen gjorde utredaren trots det bedömningen att det fanns skäl att i ytterligare en utredning närmare överväga några regeländringar för att ytterligare stärka skyddet för den personliga integriteten.

En sådan utredning tillsattes i juni 2014 (Ju 2014:25, dir. 2014:101). En särskild utredare ska utvärdera lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). Utredaren ska också föreslå de förändringar som bedöms lämpliga för att stärka skyddet för den personliga integriteten vid tillämpningen av bestämmelserna om elektronisk kommunikation i brotts-

bekämpningen och överväga bl.a. om de rättssäkerhetsåtgärder och integritetsstärkande åtgärder som vidtogs när inhämtningslagen infördes har varit tillräckliga eller om det finns behov av ytterligare sådana åtgärder, t.ex. införande av domstolskontroll. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2015.

Informationshanteringsutredningen (Ju 2011:11, dir. 2011:86, 2014:31 och 2014:147) hade ursprungligen i uppdrag att bl.a. se över den befintliga s.k. registerlagstiftningen. Mot bakgrund av det reformarbete som pågår inom EU på dataskyddsområdet, och med beaktande av att EU-kommissionen har föreslagit en ny dataskyddsreglering som bl.a. ges formen av en förordning, har utredningens uppdrag delvis ändrats. Utredningen kan enligt regeringen i sitt fortsatta arbete inte längre utgå från att det kommer att vara möjligt att behålla en heltäckande och allmängiltig nationell författningsreglering om behandling av personuppgifter som kompletteras av olika registerförfattningar. Utredningen ska därför bl.a. utreda förutsättningarna för att skapa en generell, enhetlig och samlad reglering för myndigheternas personuppgiftsbehandling som kan fungera som komplement till – eller vid behov genomföra delar av – den unionsrättsliga regleringen på området. Om utredaren bedömer att det finns förutsättningar att skapa en sådan samlad reglering ska författningsförslag lämnas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2015.

Mediegrundlagskommittén (Ju 2014:17, dir. 2014:97) har i uppdrag att analysera om skyddet för den personliga integriteten i databaser med utgivningsbevis är tillräckligt och att göra en översyn av databasregeln, vilket bl.a. innefattar frågor om preskription och ansvar för information i databaser. Dessutom ska kommittén bl.a. analysera om möjligheterna för Sverige att delta i internationellt rättsligt samarbete på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området bör utökas, analysera om det finns behov av en undantagsbestämelse i grundlagarna om produktinformation samt analysera om det finns behov av förändringar på radio- och tv-området när det gäller främjande av europeiska produktioner och krav på tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning. Kommittén ska dessutom göra en språklig och strukturell översyn av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2016.

Mot bakgrund av att det pågår ett relativt stort antal utredningar på integritetsområdet har utskottet efterfrågat uppgifter om hur regeringen avser att hantera de kommande resultaten av dessa. Regeringen har som svar anfört följande. Den moderna tekniken har medfört att hot och andra kränkningar av den personliga integriteten tar sig nya former och kan nå en omfattning som orsakar stor skada för drabbade enskilda. Samhället står på detta område inför stora utmaningar. Det är mot denna bakgrund en prioriterad fråga för regeringen att på en rad områden stärka skyddet för den personliga integriteten.

Utskottets överväganden

Personlig integritet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om det straffrättsliga skyddet mot spridning av integritetskänsligt material utanför det grundlagsskyddade området. Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om den personliga integriteten.

Motionerna

Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) begär i motion 2014/15:2969 yrkande 7 att skyddet mot spridning av integritetskänsligt material bör stärkas. Motionärerna konstaterar att alliansregeringen tillsatte en utredning om ett stärkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar på nätet. Skyddet mot spridning av integritetskänsligt material, särskilt när det gäller hot eller andra kränkningar på nätet, behöver enligt motionärerna också stärkas, med beaktande av grundlagen.

Även Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda KD) begär i motion 2014/15:1627 åtgärder mot kränkningar på nätet. En generell straffbestämelse som skyddar mot grova kränkningar av den personliga integriteten behöver enligt motionärerna utredas. Datainspektionen bör dessutom få i uppdrag att utveckla kvalitetsverktyg för webbplatser med hög integritetsstandard. Detta skulle vara ett sätt att belöna de webbplatser som arbetar mot kränkningar på nätet.

Ulf Berg och Gunilla Nordgren (båda M) begär i motion 2014/15:1496 en utredning om vilka öppna register som kan behöva förändras för att stärka enskildas personliga integritet. Motionärerna anför att allt fler privatpersoner drabbas av olägenheter som en följd av offentligheten i diverse register. Det handlar exempelvis om kapade identiteter och inbrott, det senare som en följd av att både personuppgifter och uppgifter om t.ex. bokade resor är tillgängliga. Det bör utredas exempelvis om den enskildes godkännande ska krävas för försäljning av personuppgifter i reklamsyfte.

Liknande yrkanden finns i motionerna 2014/15:2428 av Ola Johansson (C), yrkande 7 och 8 samt 2014/15:22 av Nina Lundström (FP). Motionärerna anför att avtal för internethandel bör ses över så att det ska gå att handla utan att behöva ange en mängd uppgifter om sig själv, och att personuppgifter inte bör få spridas vidare till andra i vinst- eller marknadsföringssyfte utan den enskildes samtycke. Vidare begärs att konsumenter alltid ska kunna radera sina personuppgifter från digitala tjänster som samlar information till andra

användare. Konsumenter bör få möjlighet att ta del av informationen om den egna personen och radera hela eller delar av denna.

Anette Åkesson (M) begär i motion 2014/15:392 yrkande 3 att regeringen ska bevaka och utveckla rättssäkerheten och skyddet av den personliga integriteten när allt fler e-tjänster utvecklas och används inom både privat och offentlig verksamhet. Motionären anför att e-tjänster är en prioriterad fråga bl.a. inom välfärdssektorn, med s.k. e-hälsa och e-hemtjänst som exempel. Utvecklingen av e-tjänster i statliga bolag och verksamheter bör påskyndas, samtidigt som rättssäkerheten och skyddet för den personliga integriteten bör bevakas.

Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M) begär i motion 2014/15:1058 (yrkande 2) att resehistorik för enskildas kollektivtrafikresor ska få sparas i högst två år. GPS och s.k. smarta biljetter ger möjlighet att registrera resehistorik och övervaka människor. Att sådan information får sparas under lång tid är enligt motionärerna oacceptabelt ur integritetssynpunkt. Grundregeln bör i stället vara att företag inte ska få spara personuppgifter de inte behöver.

Mathias Sundin och Birgitta Ohlsson (båda FP) begär i motion 2014/15:1579 (yrkande 1) att det ska vara möjligt att betala trängselskatter eller trängselavgifter kontant. Motionärerna anför att det med hjälp av ett beslut om betalningsskyldighet för trängselskatt i dag går att kartlägga en persons resor och resemönster. För att skydda enskildas personliga integritet bör därför ett kontantalternativ införas. Lagstiftningen bör dessutom ändras så att det inte ska gå att begära ut uppgifter om enskildas resor (yrkande 2).

Birgitta Ohlsson m.fl. (samtliga FP) begär i motion 2014/15:414 att ett förbud bör införas mot att bygga upp tekniska system som i masskala identifierar människor på offentliga platser. Motionären anför att människors möjlighet att röra sig fritt utan registrering minskar med övervakningsteknologins snabba framväxt. Exempel på övervakning är automatisk nummerplåtsinläsning och hastighetsmätare som fotograferar bilar.

I motion 2014/15:405 begär Birgitta Ohlsson och Mathias Sundin (båda FP) att avläsning på offentliga platser av människor via s.k. RFID-taggar måste regleras i lag för att beivra missbruk. Radio Frequency Identification (RFID) är enligt motionären en teknik för att läsa information på avstånd från transponderar. Tekniken används i dag bl.a. i busskort, biltullar, pass och butikernas stöldskydd. Enskildas köpbeteenden, livsval och preferenser kan därmed kartläggas.

Gällande ordning

Bestämmelserna i YGL om radioprogram ska tillämpas när vissa särskilt uppräknade massmedieföretag och redaktioner under vissa förhållanden tillhandahåller information för allmänheten ur en databas vars innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten. Denna bestämmelse, som följer av 1 kap. 9 § YGL, kallas databasregeln. Databasregeln gör det möjligt för andra

aktörer än traditionella massmedieföretag, t.ex. en webbplats på internet, att få grundlagsskydd. För det krävs ett utgivningsbevis. För att få ett sådant krävs bl.a. att innehållet bara kan ändras av den som driver verksamheten, att överföringarna utgår från Sverige och att en behörig utgivare har utsetts.

Grundlagsskyddet innebär bl.a. att särskilda ansvarsregler gäller för yttrandefrihetsbrott och att myndigheter inte får förhandsgranska eller försvåra en publicering. Webbplatser som innehåller s.k. omodererade diskussionsforum kan således inte få ett utgivningsbevis eftersom de kan ändras av andra än redaktionen. Om alla inlägg godkänns av redaktionen innan de publiceras är det däremot möjligt att få ett utgivningsbevis. För webbplatser med utgivningsbevis gäller inte PUL. Därmed gäller inte PUL:s bestämmelser om t.ex. information till den registrerade om personuppgiftsbehandlingen (23–29 §§).

I 21 kap. OSL finns bestämmelser om sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i all offentlig verksamhet. Enligt 1 § gäller sekretess för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretess gäller också för uppgifter om en enskilds eller en anhörigs bostadsadress, telefonnummer, e-postadress eller liknande uppgifter som kan användas för att komma i kontakt med denne, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs (3 §). Enligt 5 § gäller under vissa förutsättningar sekretess för uppgifter som rör en utlännings, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men.

Sekretess kan också enligt 22 kap. OSL gälla för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i verksamhet som avser folkbokföring eller annan liknande registrering av befolkningen, om det av någon särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. I en sådan verksamhet gäller också sekretess för en uppgift i form av en fotografisk bild av den enskilde, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Sekretess kan enligt 28 kap. 1 § OSL också gälla för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i olika typer av ärenden om ekonomiskt bistånd till enskilda hos Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och i domstol. Enligt 28 kap. 11 § gäller sekretess för motsvarande uppgifter i ärenden om arbetsförmedling och andra arbetsmarknadsåtgärder.

I OSL finns också bestämmelser om sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, hälsotillstånd m.m. i bl.a. utbildningsverksamhet, inom forskning och statistik, verksamhet som avser hälso- och sjukvård, socialtjänsten och verksamhet som rör skatt.

När någon begär att få ta del av en allmän handling får en myndighet enligt 2 kap. 14 § tredje stycket TF inte efterforska vem han eller hon är eller vilket syfte han eller hon har med sin begäran, i större utsträckning än vad som

behövs för att myndigheten ska kunna pröva om det föreligger något hinder mot att handlingen lämnas ut.

EU-domstolen har slagit fast att rätten till skydd för privatlivet under vissa förutsättningar kan innebära en rätt för en EU-medborgare att få sina uppgifter borttagna från sökverket Google. Det som tas bort är inte uppgifterna i sig utan Googles länk till uppgifterna. Detta kan gälla om uppgifterna är felaktiga, ofullständiga, irrelevanta eller överflödiga (dom 13 maj 2014, C-131/12).

EU-kommissionen har som tidigare nämnts lämnat ett förslag till en ny förordning om skydd av personuppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning) som för närvarande förhandlas inom EU. I förslaget föreskrivs en rätt för den registrerade att få sina personuppgifter raderade och att bli ”glömd” (”right to be forgotten”).

Trängselskatt tas ut för svenskregistrerade bilar som körs in i och ut ur Stockholms och Göteborgs innerstäder dagtid på vardagar. Vissa bilar är undantagna från skattskyldigheten, t.ex. de som beviljats parkeringstillstånd för personer med nedsatt rörelseförmåga. Skattskyldigheten inträder när bilen passerar och registreras av s.k. betalstationer, som automatiskt läser av bilens registreringsnummer. Bestämmelser om trängselskatt finns i lagen (2004:629) om trängselskatt.

För behandling av personuppgifter som sparas när en kund betalar med kreditkort eller använder ett s.k. bonuskort gäller PUL. Huvudregeln är enligt 10 § att behandling av personuppgifter förutsätter den registrerades samtycke. Av 11 § följer vidare att personuppgifter inte får behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling. PUL innebär också att uppgifterna inte får bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 § första stycket f).

Datainspektionen noterade i ett antal tillsynsärenden under 2009 att kollektivtrafikföretag i ökad utsträckning inför nya biljettsystem med s.k. smarta biljetter och att dessa möjliggör lagring av detaljerad information om enskildas resor. Med anledning av den skrivelse om detta som Datainspektionen skickade till regeringen hölls i mars 2013 ett möte med företrädare för bl.a. Datainspektionen, Näringsdepartementet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och företrädare för kollektivtrafikföretag. Vid mötet enades man om att det i nuläget inte fanns behov av eller var lämpligt att författningsreglera lagringen av information om personers vardagliga resande, bl.a. med hänvisning till den tekniska utvecklingen med betalningslösningar. En lämplig åtgärd vore i stället att ge inblandade aktörer information och rekommendationer (dnr N2009/5476/TE).

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om inskränkningar i offentligheten i register m.m. för att värna den enskildes personliga integritet. Utskottet har då konstaterat att offentlighetsprincipen utgör en viktig hörnsten

i den svenska demokratin och att en väsentlig del av denna är medborgarnas rätt att ta del av allmänna handlingar. Detta kan gälla även om handlingarna innehåller uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Regleringen i sekretesslagstiftningen innebär enligt utskottet en avvägning mellan intresset av offentlig insyn och behovet av sekretesskydd inom olika ämnesområden. Enligt utskottets mening är det givetvis angeläget att det finns ett reellt skydd för den enskildes integritet. Samtidigt finns det en risk att ju fler uppgifter som sekretessbeläggs, desto sämre blir medborgarnas insyn i myndigheternas verksamhet (bet. 2008/09:KU8 s. 8). Utskottet har senare vidhållit detta ställningstagande (bet. 2011/12:KU9 s. 12 och 2013/14:KU25 s. 24).

Även motionsyrkanden om åtgärder mot kränkningar på internet har behandlats av utskottet. Utskottet ansåg att frågan om behovet av skydd för den enskildes integritet på internet är aktuell och angelägen och att det är viktigt att lagstiftningen följer den tekniska utvecklingen. Utskottet avstyrkte yrkandena med hänvisning till de då nyligen avslutade respektive pågående utredningsarbetena av Integritetsskyddskommittén och Yttrandefrihetskommittén (bet. 2011/12:KU9 s. 15).

Utskottet har vid behandlingen av motionsyrkanden om övervakning av trafik och indrivning av trängselskatt uttalat att man vid en avvägning mellan intresset av övervakning och enskildas intresse av att inte bli övervakade kan acceptera kameraövervakning inom ramen för systemet med trängselskatt och att det då är fordonet som är det primära objektet för övervakningen (yttr. 2003/04:KU6y). Utskottet har senare vidhållit detta ställningstagande (bet. 2011/12:KU9 s. 19 och 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottet har också behandlat motionsyrkanden som rör s.k. RFID-taggar i relation till den personliga integriteten. Motionerna har avstyrkts (bet. 2008/09:KU17 s. 17 och 2011/12:KU9 s. 19).

Utskottets ställningstagande

Den tekniska utvecklingen har medfört att olika former av allvarliga kränkningar av den personliga integriteten har antagit nya former och riskerar att öka i omfattning. Detta gäller inte minst spridningen av exempelvis integritetskränkande fotografier. Utskottet konstaterar att en utredning är tillsatt för att göra en översyn av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten. Det är enligt utskottets mening viktigt att denna utredning fullföljs bl.a. med inriktningen att det straffrättsliga skyddet mot spridning av integritetskänsligt material utanför det grundlagsskyddade området ska stärkas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 2014/15:2969 (M, C, FP, KD) yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet har tidigare uttalat att offentlighetsprincipen utgör en viktig hörnsten i den svenska demokratin och att en väsentlig del av denna är medborgarnas rätt att ta del av allmänna handlingar. Detta kan gälla även om handlingarna innehåller uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Utskottet har också framhållit att regleringen i sekretesslagstiftningen innebär

en avvägning mellan intresset av offentlig insyn och behovet av sekretesskydd inom olika ämnesområden och att det finns en risk att ju fler uppgifter som sekretessbeläggs, desto sämre blir medborgarnas insyn i myndigheternas verksamhet.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och att det i aktuellt avseende inte finns något behov av en ändring av de bestämmelser som reglerar tillgången till uppgifter ur offentliga register. Utskottet vidhåller också sina tidigare ställningstaganden i frågor om kontantbetalning av trängselskatt, uppgifter om enskildas resor och RFID-teknik. Motionerna 2014/15:1496 (M), 2014/15:1579 (FP) yrkande 1 och 2 samt 2014/15:405 (FP) avstyrks.

Vidare konstaterar utskottet att många andra frågor som rör skyddet av den personliga integriteten – i såväl privat som offentlig verksamhet och vad avser det straffrättsliga skyddet – för närvarande är föremål för omfattande utredningsarbete och att det är en prioriterad fråga för regeringen att stärka skyddet för den personliga integriteten. Justitieutskottet har också nyligen i ett tillkännagivande till regeringen betonat vikten av att översynen av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten genomförs i enlighet med direktiven. Härutöver pågår förhandlingar inom EU om det framtida data-skyddet, inklusive kommissionens förslag om ”rätten att bli glömd”. Dessa utrednings- och förhandlingsarbeten bör enligt utskottets mening inte föregripas, varför motionerna 2014/15:392 yrkande 3 (M), 2014/15:1627 (KD), 2014/15:2428 (C) yrkande 7 och 8 samt 2014/15:22 och 2014/15:414 (båda FP) avstyrks.

Slutligen noterar utskottet att frågan om lagring av uppgifter om enskildas kollektivtrafikresor nyligen har varit föremål för överväganden av bl.a. Datainspektionen och Regeringskansliet, och att man där inte funnit ett behov av lagreglering eller andra åtgärder. Utskottet ser inte någon anledning till en annan bedömning, varför motion 2014/15:1058 (M) yrkande 2 avstyrks.

Konsekvensanalyser om den personliga integriteten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav på konsekvensanalyser med avseende på den personliga integriteten.

Jämför reservation 1 (FP).

Motionerna

Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M) begär i motion 2014/15:1058 yrkande 1 att förslag som på olika sätt berör eller kan påverka den personliga integriteten ska innehålla konsekvensanalyser med avseende på den personliga integriteten, i linje med de analyser som i dag görs av ett förslags konsekvenser för exempelvis miljön. Motionärerna anför att detta behövs för att man ska

kunna fatta goda och överblickbara beslut och få bättre kunskap om hur olika förslag påverkar den personliga integriteten. Ett liknande yrkande finns i motion 2014/15:1883 av Mathias Sundin m.fl. (samtliga FP).

Gällande ordning

I kommittéförordningen (1998:1474) finns bestämmelser om de konsekvensanalyser som ska genomföras och redovisas av kommittéer och särskilda utredare som har ett utredningsuppdrag beslutat av regeringen. Av 14–15 a §§ framgår att en redovisning av utredningsförslagets olika ekonomiska konsekvenser ska lämnas. Vidare ska det redovisas om förslagen har betydelse för bl.a. den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, småföretagares förutsättningar eller jämställdheten mellan kvinnor och män.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att en analys av konsekvenserna för den personliga integriteten ska genomföras i samband med lagförslag. Utskottet har avstyrkt yrkandena med hänvisning dels till då nyligen genomförda integritetsskyddsutredningar, dels till att utskottet utgått från att konsekvenserna i integritetshänseende alltid analyseras när nya bestämmelser både om brottsbekämpning och inom andra områden utreds och föreslås (se bl.a. bet. 2008/09:KU17 s. 17, 2011/12/12:KU9 s. 19 och 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande om konsekvensanalyser med avseende på den personliga integriteten. Motionerna 2014/15:1058 (M) yrkande 1 och 2014/15:1883 (FP) avstyrks.

Nätombudsman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om inrättandet av en nätombudsman.

Jämför reservation 2 (V).

Motionen

I motion 2014/15:189 begär Linda Snecker m.fl. (samtliga V) att regeringen inrättar en nätombudsman. Det är enligt motionärerna många som utsätts för näthat, men det är tydligt att kvinnor är särskilt utsatta. Av rädsla för att bli

trakasserade tvekar många kvinnor inför att framträda offentligt och särskilt inför att framföra åsikter om feminism och antirasism. En nätombudsman ska stödja och hjälpa den som har utsatts för hot och kränkningar på nätet, bl.a. genom att hjälpa dem att få ansvariga för webbplatser att ta bort kränkande kommentarer, bilder och filmer och att erbjuda stöd vid polisanmälningar. Motionärerna framhåller att det pågår ett utredningsarbete där risker för intrång i den personliga integriteten i samband med användning av informationsteknik ska kartläggas. Kommittén ska även överväga bildandet av ett integritetsråd. Av direktiven framstår det enligt motionärerna dock inte som om ett eventuellt sådant råd skulle få de uppgifter som efterfrågas i motionen.

Gällande ordning

Den som uttalar hot eller kränkningar, på internet liksom i andra sammanhang, kan göra sig skyldig till brott, såsom olaga hot, förtal eller förolämpning. Den som har utsatts för ett brott (målsäganden) kan enligt lagen (1988:609) om målsägandebiträde under vissa förutsättningar få biträde av ett målsägandebiträde, vars kostnader betalas av allmänna medel. Målsägandebiträdet ska ta till vara målsägandens intressen i målet samt lämna stöd och hjälp till målsäganden, bl.a. genom att bistå honom eller henne att föra talan om skadestånd med anledning av brottet, om inte detta görs av åklagaren (3 §).

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 har enskilda fått en starkare processuell ställning i ärekränkingsmål genom att kravet i brottsbalken på att det krävdes särskilda skäl för åtal för förtal och ärekränkning togs bort. Därmed kan allmän åklagare och Justitiekanslern i högre grad bistå enskilda som har utsatts för exempelvis förtal på internet (prop. 2013/14:47, bet. 2013/14:KU17).

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motioner om inrättandet av en nätombudsman, senast våren 2014 (bet. 2013/14:KU23 s. 25). Utskottet ansåg då inte att det fanns skäl att inrätta en särskild ombudsman, varför motionen avstyrktes. MP och V anförde i en reservation att det behövs en funktion i samhället som kan tillvarata de rättigheter varje människa har att inte utsättas för kränkningar på internet och att regeringen därför borde utreda behovet av en internetombudsman (bet. s. 45).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det pågår utredningsarbeten både om utformningen av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten, bl.a. när det gäller hot och andra kränkningar på internet, och om i vilken myndighetsstruktur tillsynen på integritetsområdet lämpligen bör hanteras. Dessa arbeten bör

enligt utskottets mening inte föregripas. Motion 2014/15:189 (V) avstyrks därför.

Handel med personuppgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om översyn av bestämmelser som rör utlämnande av uppgifter ur allmänna register.

Motionen

Johan Hultberg (M) begär i motion 2014/15:211 en översyn av handeln med personuppgifter. Alla svenska medborgare finns enligt motionären registrerade i hundratals register och databaser. Uppgifter om bl.a. inkomst, civilstånd, betyg och bostadsort kan ofta lämnas ut till den som begär det. Många myndigheter säljer enligt medieuppgifter sådana uppgifter vidare till marknadsföringsföretag. De lagar och regler som gäller hanteringen av personuppgifter är enligt motionären i behov av en bred översyn i syfte att stärka den personliga integriteten.

Gällande ordning

Varje svensk och utländsk medborgare har enligt TF rätt att ta del av allmänna handlingar om inte sekretess hindrar ett utlämnande. Myndigheter får enligt 15 § avgiftsförordningen (1992:191) ta ut en avgift för utlämnande av bl.a. kopior av allmänna handlingar och vissa registerutdrag.

I OSL finns som nämnts bestämmelser om sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden om de förekommer bl.a. i verksamhet som avser folkbokföring eller annan liknande registrering av befolkningen, i olika typer av ärenden om ekonomiskt bistånd till enskilda hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, i domstol, utbildningsverksamhet och arbetsförmedling, inom forskning och statistik, i verksamhet som avser hälso- och sjukvård samt socialtjänst och i verksamhet som rör skatt.

När någon begär att få ta del av en allmän handling får en myndighet enligt 2 kap. 14 § tredje stycket TF inte efterforska vem han eller hon är eller vilket syfte han eller hon har med sin begäran, i större utsträckning än vad som behövs för att myndigheten ska kunna pröva om det föreligger något hinder mot att handlingen lämnas ut.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden med samma eller liknande innehåll, bl.a. i betänkandena 2011/12:KU9 s. 12 och 2013/14:KU25 s. 24. Utskottet har då konstaterat att offentlighetsprincipen utgör en viktig hörnsten

i den svenska demokratin och att en väsentlig del av denna är medborgarnas rätt att ta del av allmänna handlingar. Detta kan gälla även om dessa innehåller uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Bestämmelserna i sekretesslagstiftningen innebär enligt utskottet en avvägning mellan intresset av offentlig insyn och behovet av sekretesskydd. Utskottet har inte ansett att det har funnits ett behov av en översyn av offentlighetsprincipen. Motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser som vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden att den befintliga regleringen av offentlighetsprincipen och förutsättningarna för att hindra ett utlämnande av uppgifter på grund av sekretess är lämpligt avvägda. Utskottet vidhåller därför sin uppfattning att det saknas skäl för en sådan översyn som motionären efterfrågar. Motion 2014/15:211(M) avstyrks.

Missbruk av offentlighetsprincipen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om översyn av frågor om missbruk av offentlighetsprincipen.

Motionerna

Cecilia Widegren (M) begär i motion 2014/15:296 en översyn av om offentlighetsprincipen missbrukas i syfte att planera och begå brott. I så fall bör förslag lämnas på åtgärder som kan förebygga missbruk. Motionären anför att ett av de grundläggande syftena med den svenska offentlighetsprincipen är att möjliggöra medborgares och mediers kontroll och ansvarsutkrävande av den offentliga makten. Det finns emellertid de som i stället utnyttjar handlingars offentlighet för att exempelvis kartlägga meningsmotståndare eller planera brott. Ett exempel är att uppgifter om vem som genomför djurförsök kan missbrukas av djurrättsaktivister. Öppenheten måste enligt motionären balanseras mot enskilda personers säkerhet.

Även Maria Abrahamsson (M) begär i motion 2014/15:128 en översyn av åtgärder mot att offentlighetsprincipen missbrukas. Det faktum att den som begär ut en allmän handling inte behöver ange skälen för sin begäran är en garanti mot godtycke hos den utlämnande myndigheten. Enligt motionären medför denna ordning samtidigt en risk för missbruk. Av ett relativt nytt beslut av Riksdagens ombudsmän (JO) framgår att en person gjort mycket omfattande framställningar om att få ta del av allmänna handlingar i en kommun, vilket lett till problem för kommunens personal att hinna utföra sina ordinarie arbetsuppgifter. För att komma till rätta med beteenden av detta slag bör det

enligt motionären utredas hur offentlighetsprincipen kan förse med en undantagsbestämmelse som gäller vid uppenbara fall av missbruk. I annat fall riskerar respekten för offentlighetsprincipen att undergrävas.

Gällande ordning

TF slår fast att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar (2 kap. 1 § och 14 kap. 5 § andra stycket). Denna rätt får enligt 2 kap. 2 § begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa intressen, bl.a. skyddet för den enskildes personliga eller ekonomiska förhållanden. Varje inskränkning i rätten att ta del av allmänna handlingar ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som avses är OSL.

JO meddelade den 10 juli 2014 beslut i ett ärende (dnr. 180-2014) som gällde en kommuns hantering av ett mycket stort antal framställningar om att få ta del av allmänna handlingar från en och samma person. Kommunen ansåg till slut att situationen blev ohållbar eftersom hanteringen av framställningarna tog mycket tid i anspråk, påverkade kommunens möjlighet att arbeta effektivt och rättssäkert och upplevdes som ett arbetsmiljöproblem. Därför beslutade kommunen att kommande framställningar om handlingsutlämnande från personen i fråga inte skulle prövas. JO anser i sitt beslut att detta beslut är uppenbart rättsstridigt och innebär att kommunen har satt sig över en tydlig reglering i lag och grundlag, vilket i sin tur innebär att beslutet står i strid med regeringsformens krav på att myndigheter ska iakttä saklighet och opartiskhet och beakta allas likhet inför lagen.

I Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2014/15:JO1) och vid det offentliga överlämnande av denna vid ett öppet sammanträde med konstitutionsutskottet den 20 november 2014 uppmärksammade JO Cecilia Renfors utskottet och riksdagen på att detta ärende är ett exempel på att mycket frekventa och omfattande framställningar om att få ta del av allmänna handlingar kan innebära en svårhanterlig situation för en myndighet och att hon anser att lagstiftaren bör se över frågan.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat ett motionsyrkande om missbruk av offentlighetsprincipen i syfte att planera och begå brott. Utskottet vidhöll tidigare ställningstaganden om att offentlighetsprincipen är en viktig hörnsten i den svenska demokratin och att regleringen i sekretesslagstiftningen innebär en avvägning mellan intresset av insyn och behovet av sekretesskydd. Utskottet ansåg inte att det fanns något behov av en översyn av offentlighetsprincipen och motionen avstyrktes (bet. 2011/12:KU9 s. 12).

Utskottet beslutade den 19 februari 2015 att föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om att låta utreda frågan om möjliga åtgärder för att, med bibehållen respekt för offentlighetsprincipen, möta de utmaningar

som kan uppstå vid mycket frekventa och omfattande framställningar om att få ta del av allmänna handlingar (bet. 2014/15:KU11). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 11 mars 2015 (rskr. 2014/15:127 och 128).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller alljämt att offentlighetsprincipen är en viktig och central del av den svenska demokratin och att sekretesslagstiftningen innebär en avvägning mellan intresset av insyn och behovet av skydd av bl.a. enskildas personliga integritet. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om en utredning om inskränkningar i offentlighetsprincipen på det sätt som begärs i motion 2014/15:296 (M), varför motionen avstyrks.

Riksdagen har på utskottets förslag beslutat att genom ett tillkännagivande begära att regeringen låter utreda frågan om möjliga åtgärder för att, med bibehållen respekt för offentlighetsprincipen, möta de utmaningar som kan uppstå vid mycket frekventa och omfattande framställningar om att få ta del av allmänna handlingar. Yrkandet i motion 2014/15:128 (M) får därmed anses i allt väsentligt tillgodosett, varför motionen avstyrks.

Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en sekretessbrytande bestämmelse vid vanvård av djur.

Jämför reservation 3 (M, C, FP, KD).

Motionen

Birgitta Ohlsson (FP) begär i motion 2014/15:410 yrkande 5 att en sekretessbrytande regel införs i OSL så att hälso- och sjukvårdspersonal samt socialtjänsten får lämna uppgifter om djurskyddsproblem till kontrollmyndigheten. Motionären anför att även djur ofta far illa i relationer där män utsätter en kvinna för våld. Våldet mot husdjuret bidrar dessutom ofta till att ytterligare kontrollera den misshandlade kvinnan, exempelvis för att hon av omsorg om djuret inte vågar lämna relationen. I sådana situationer är det enligt motionären viktigt att socialtjänsten och andra myndigheter som får kännedom om problemen kan samarbeta med djurskyddsinspektörer.

Gällande ordning

Enligt 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialtjänstens verksamhet bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet och enligt 11 kap. 6 § ska dokumentationen utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och

andra anteckningar som förs om honom eller henne. I 12 kap. 5–10 §§ finns bestämmelser om att en socialnämnd i vissa fall har skyldighet att lämna ut personuppgifter om en enskild eller att på annat sätt anmäla t.ex. misstankar om missbruk.

Genom en hänvisning till OSL erinras om att en socialnämnd i vissa fall utan hinder av sekretess kan anmäla misstankar om brott. Av 10 kap. 2 § OSL följer ett s.k. nödvändigt utlämnande av uppgifter, dvs. att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. I 10 kap. 21–23 §§ OSL finns sekretessbrytande bestämmelser som gäller vissa misstankar om brott. Dessa gäller dock inte vid misstanke om djurplågeri eller annan form av vanvård av djur.

Djurskyddsutredningen lämnade i november 2011 betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75). Utredaren föreslår där bl.a. att en sekretessbrytande regel införs i OSL, enligt vilken personal i hälso- och sjukvården samt socialtjänsten har möjlighet att lämna uppgifter till en kontrollmyndighet i tydliga fall av vanvård eller misshandel av djur. Förslagen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har behandlat ett likalydande förslag tidigare och har då avstyrkt motionen med hänvisning till beredningen av Djurskyddsutredningens förslag, som enligt utskottet inte borde föregripas (bet. 2011/12:KU9 s. 25).

Utskottets ställningstagande

I avvaktan på resultatet av beredningen av Djurskyddsutredningens förslag finns det enligt utskottets mening inget behov av ytterligare åtgärder. Motion 2014/15:410 (FP) yrkande 5 avstyrks därför.

Förändrade sekretessregler för drogförebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förändrade sekretessregler i drogförebyggande arbete.

Motionerna

Emilia Töyrä (S) begär i motion 2014/15:1181 att åldersgränsen höjs när sekretessen hindrar samordnade insatser för att bekämpa drogmisshandlingar bland ungdomar i åldern 18–21 år. Motionären anför att olika aktörer som jobbar för att hjälpa ungdomar med missbruksproblem kan samordnas innan ungdomen

har fyllt 18 år. Därefter hindrar sekretessbestämmelser att uppgifter lämnas mellan aktörerna, vilket utgör ett hinder för att sätta in gemensamma insatser. Samhällets möjlighet att hjälpa ungdomar med missbruksproblem skulle öka om sekretessbestämmelserna inte gällde förrän ungdomen fyllde 21 år.

Margareta Larsson (SD) begär i motion 2014/15:1016 att sekretessbestämmelserna ändras så att en patients olika behandlande läkare utan hinder av sekretess ska kunna få tillgång till patientens journal. Läkemedelsmissbruk är enligt motionären ett växande problem. Det finns i dag inget som hindrar en patient att besöka olika läkare för att få stora mängder läkemedel utskrivna, och de olika läkarna saknar kännedom om andra förskrivningar.

Gällande ordning

Sekretess gäller enligt 25 kap. 1 § OSL inom hälso- och sjukvården för uppgifter om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretess gäller enligt 25 kap. 2 § också för sådana uppgifter som har gjorts tillgängliga av en annan vårdgivare enligt bestämmelserna om sammanhållen journalföring i patientdatalagen (2008:355).

Sammanhållen journalföring innebär att en vårdgivare kan ha direktåtkomst till uppgifter i en journal som en annan vårdgivare har gjort tillgängliga. Innan uppgifter om en patient görs tillgängliga för andra vårdgivare genom sammanhållen journalföring ska patienten informeras om vad den sammanhållna journalföringen innebär och om att patienten kan motsätta sig att uppgifter görs tillgängliga för andra vårdgivare. Om patienten motsätter sig att uppgifter görs tillgängliga ska dessa spärras. Uppgift om att det finns spärrade uppgifter och vilken vårdgivare som har spärrat uppgifterna får dock alltid göras tillgängliga för andra vårdgivare. För att en vårdgivare ska få behandla uppgifter som en annan vårdgivare har gjort tillgängliga krävs att det ska finnas en aktuell patientrelation, att uppgifterna kan antas ha betydelse för att förebygga, utreda eller behandla sjukdomar och skador hos patienten samt att patienten har samtyckt till behandlingen (6 kap. 1–3 §§ patientdatalagen).

Enligt 8 kap. 1 och 2 §§ OSL får en sekretessbelagd uppgift hos en myndighet inte röjas för en annan myndighet eller en annan verksamhetsgren inom samma myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Syftet med sekretess mellan myndigheter är i första hand att värna om den enskildes integritet (prop. 1979/80:2 del A s. 90, bet. 1979/80:KU37 s. 12). Det har dock sedan länge ansetts vara en självklar princip att alla myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning det är möjligt. Principen kommer till uttryck bl.a. i 6 § förvaltningslagen (1986:223), där det föreskrivs att varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

I 6 kap. 5 § OSL föreskrivs dessutom att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgifter som den förfogar över, i den mån det

inte finns något hinder på grund av sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. För att myndigheterna ska kunna ha ett informationsutbyte i viktiga situationer finns det i OSL dessutom flera undantag från sekretessen. En sådan sekretessbrytande bestämmelse finns i 10 kap. 28 § enligt vilken sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldigheten följer enligt lag eller förordning.

Flera av bestämmelserna i 10 kap. OSL möjliggör i många fall att myndigheter utbyter uppgifter om syftet är t.ex. att bekämpa eller beivra brott eller att en enskild ska få nödvändig vård eller behandling. Sekretess för personliga uppgifter inom socialtjänsten hindrar inte att uppgifter som angår misstanke om överlåtelse av narkotika, dopningsmedel eller alkoholdrycker till den som inte har fyllt 18 år lämnas till en åklagarmyndighet eller polismyndighet (10 kap. 22 §). Sekretessen hindrar vidare inte att uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till en polismyndighet när någon som kan antas vara under 18 år påträffas av personal inom socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Detsamma gäller om den unge påträffas när han eller hon begår brott (10 kap. 20 §).

Sekretess hindrar inte heller att uppgifter om en enskild som inte har fyllt 18 år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel eller närstående till denne lämnas från en myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till en annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde ska få nödvändig vård, behandling eller annat stöd (25 kap. 12 § OSL).

Sekretess inom socialtjänsten enligt 26 kap. 1 § OSL hindrar inte att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt 21 år lämnas till polisen om det finns risk för att den unge kommer att begå brott, uppgiften kan antas bidra till att förhindra brottet och det inte är olämpligt, exempelvis med hänsyn till pågående insatser, att uppgiften lämnas ut (10 kap. 18 a §). Bestämmelsen infördes 2013. I lagstiftningsärendet övervägdes frågan om vilken åldersgräns som var lämpligast. Regeringen konstaterade, med hänvisning till bl.a. att särskilda insatser enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kan ges till ungdomar upp till 21 år och att man inom s.k. sociala insatsgrupper arbetar med ungdomar som är äldre än 18 år, att skälen för sekretessgenombrott upp till denna åldersgräns vägde tyngre än sekretessintressena (prop. 2011/12:171 s. 29 f., bet. 2012/13:JuU5). Enligt regeringen saknades det anledning att anta att skilda åldersgränser i de olika bestämmelserna i 10 kap. OSL skulle medföra tillämpningsproblem.

Enligt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL hindrar lagen inte myndigheter från att utväxla uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut måste ges företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Vissa områden har dock undantagits från tillämpningen av generalklausulen. Undantagen avser bl.a. hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar sekretessen inte att en uppgift lämnas om detta är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Enligt förarbetena ska bestämmelsen tillämpas restriktivt. Sekretessen får brytas bara om det är en nödvändig förutsättning för att en myndighet ska kunna fullgöra ett åliggande. Sekretessen får inte brytas enbart av det skälet att myndighetens arbete ska bli mer effektivt.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden som rör sekretess vid samverkan för att förebygga brott. Utskottet anförde då att frågan om i vilken utsträckning myndigheter ska kunna utbyta information med varandra är principiellt viktig. Att sekretess som huvudregel gäller även mellan myndigheter är enligt utskottet viktigt med hänsyn till den enskildes integritet. Samtidigt är det enligt utskottet av stor betydelse att myndigheter kan samarbeta effektivt utan hinder av sekretess i situationer när det finns tungt vägande skäl för det. Motionerna avstyrktes (bet. 2008/09:KU8 s. 15, 2011/12:KU9 s. 21 och 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottets ställningstagande

Sekretessbestämmelserna inom hälso- och sjukvården och systemet med sammanhållen journalföring innebär en avvägning mellan patienters intresse av skydd för den personliga integriteten och fördelen med kommunikation och insyn mellan olika vårdgivare. Ett avgörande inflytande över vem som ska få ta del av uppgifter i en sjukjournal har därvid getts till den enskilde patienten. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förändrade sekretessregler på det sätt som efterfrågas i motion 2014/15:1016 (SD). Motionen avstyrks.

Utskottet konstaterar vidare att insatser för att hjälpa ungdomar med narkotikarelaterade och andra problem kan erbjudas även för ungdomar över 18 år både med stöd av LVU och inom ramen för sociala insatsgrupper. Utskottet finner inga skäl att ta initiativ till förändringar i de bestämmelser som reglerar sekretessen mellan myndigheter. Motion 2014/15:1181 (S) avstyrks därför.

Forskares tillgång till sekretessbelagda uppgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förändrade sekretessregler för uppgifter i de s.k. Stasiarkiven.

Motionen

Finn Bengtsson och Hans Wallmark (båda M) begär i motion 2014/15:2523 en översyn av bestämmelserna om sekretess i 70 år för uppgifter i den verksamhet som i Sverige bedrevs av den östtyska säkerhets- och underrättelse-tjänsten Stasi, så att forskare får tillgång till uppgifterna efter kortare tid. Motionärerna anför att i avsaknad av särskilda bestämmelser om forskares möjligheter att ta del av sekretessbelagda uppgifter gäller huvudregeln om 70 års sekretess för uppgifter i de s.k. Stasiarkiven även för forskare. Denna tid är orimligt lång och gör att forskare riskerar att gå miste om värdefulla vittnes-mål.

Gällande ordning

Säkerhetspolisen kunde 2001 konstatera att det fanns 57 personer i Sverige för vilka det fanns indikationer på att de på något sätt hade verkat för den östtyska underrättelsetjänsten. Av dessa hade cirka en fjärdedel varit föremål för förundersökning. Dessa utredningar hade lett fram till att två personer 1971 hade dömts till fängelse för förberedelse till spioneri. Övriga förundersökningar lades ned med anledning av att brott inte kunde styrkas eller att handlingen inte var brottslig. Säkerhetspolisen har inte organiserat de handlingar som gäller misstänkt samröre med Stasi separat från andra handlingar. Något särskilt arkiv för uppgifter med koppling till Stasi finns alltså inte. Det material med koppling till Stasi som finns hos Säkerhetspolisen är en del av myndighetens samlade register och databaser.

De sekretessbestämmelser som i första hand är aktuella för uppgifterna i de s.k. Stasiarkiven är utrikessekretess i 15 kap. 1 § OSL och sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga eller beivra brott i 18 kap. 1 och 2 §§ OSL samt vissa bestämmelser om sekretess till skydd för enskilda. Sekretess gäller bl.a. för uppgifter som hänför sig till sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 kap. 7 § eller 5 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361).

Det finns inga bestämmelser i OSL som särskilt tar sikte på forskares möjligheter att ta del av sekretessbelagda uppgifter. Forskares möjligheter bedöms i stället med utgångspunkt i de generella bestämmelserna i lagen. Om uppgifter som omfattas av sekretess lämnas ut till forskningsverksamhet som bedrivs i det allmännas regi överförs den sekretess som gäller hos den utlämnande myndigheten till forskningsmyndigheten (11 kap. 3 § OSL). Detta innebär att prövningen av ett skaderekvisit i en sekretessbestämmelse kan

resultera i att skada inte anses uppkomma om uppgiften lämnas till institutionen eftersom sekretess kommer att gälla för uppgiften där. Om det i stället är fråga om en enskild forskare kan handlingen lämnas ut med förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den, om ett sådant förbehåll undanröjer den risk för skada, men eller annan olägenhet som annars skulle förhindra ett utlämnande (10 kap. 14 § OSL). Genom ett sådant förbehåll uppstår en straffsanktionerad tystnadsplikt för den enskilda forskaren.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har behandlat likalydande motioner tidigare. Utskottet har då sett positivt på regeringens hantering av frågan om offentlighet och sekretess för uppgifterna hos Säkerhetspolisen från de s.k. Stasiarkiven och de samtal som hade genomförts med företrädare för riksdagspartierna. Utskottet har ansett att det saknas behov av ändringar i OSL som reglerar forskares tillgång till uppgifter ur arkiven och har därför avstyrkt motionsyrkandena (bet. 2011/12:KU9 s. 37 och 2013/14:KU25 s. 20).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande i fråga om sekretessen för uppgifter i de s.k. Stasiarkiven. Motion 2014/15:2523 (M) avstyrks.

Behandling av personuppgifter inom kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om registrering av intagnas ursprungsnationalitet inom kriminalvården.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

Kent Ekeröth (SD) begär i motion 2014/15:1106 att lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter i kriminalvården ändras för att möjliggöra fördjupad statistik om vilken ursprungsnationalitet intagna i kriminalvårdsanstalter har. Även PUL och lagen (2001:99) om den officiella statistiken kan behöva ändras. Motionären anför att invandrare eller personer med invandrade föräldrar är överrepresenterade bland dem som begår brott. De är dessutom överrepresenterade när det gäller utnyttjandet av Sveriges välfärdssystem. Nationalitet är varken ”ras” eller ”etnicitet” men utgör ändå inte utgångspunkt för statistiken. För att kunna förstå trender, mönster och hur samhället utvecklas behövs statistik som visar nationalitet och ursprung, dvs. även för personer som invandrat men sedan blivit svenska medborgare.

Gällande ordning

Behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung är förbjuden enligt 13 § PUL. I 5 § lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården, som innehåller särbestämmelser i förhållande till PUL, anges bl.a. att uppgifter om en person inte får behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras eller etniska ursprung. Om uppgifter om en person behandlas på en annan grund får dessa uppgifter kompletteras med uppgifter om bl.a. ras eller etniskt ursprung om det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Uppgifter om ras eller etniskt ursprung får som huvudregel inte användas som sökbegrepp.

Begreppen ras och etniskt ursprung definieras inte i dessa lagar. I diskrimineringslagen (2008:567) definieras dock begreppet etnisk tillhörighet som nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande (1 kap. 5 § 3).

En särskild utredare ska bl.a. ta ställning till om termerna ras och rasmässig, använda om människor, bör tas bort ur lagstiftningen (A2014:05, dir. 2014:115). Uppdraget ska redovisas senast den 7 december 2015.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet behandlade ett liknande yrkande våren 2012. Motionen avstyrktes eftersom utskottet inte ansåg att det fanns några skäl att upphäva de förbud mot sådan behandling av personuppgifter som innebär registrering av bl.a. ras och etniskt ursprung som gäller i Sverige och övriga EU (bet. 2011/12:KU9 s. 30). Utskottet vidhöll detta ställningstagande våren 2014 (bet. 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom en sådan förändring av lagstiftningen som efterfrågas i motionen i syfte att möjliggöra statistik över intagnas ursprungsnationalitet. Motion 2014/15:1106 (SD) avstyrks därför.

Tystnadsplikt för tolkar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av lagstiftningen om tystnadsplikt för tolkar.

Jämför reservation 5 (M, C, FP, KD).

Motionen

Lars-Axel Nordell (KD) begär i motion 2014/15:852 en översyn av behovet av en samlad lagstiftning för att tydliggöra och förstärka tystnadsplikten för

tolkar. Motionären anför att tolkar är viktiga för att möjliggöra kommunikation, både när det gäller teckenspråk, utländska språk och inhemska minoritetsspråk. I dag regleras tolkars tystnadsplikt olika beroende på om de är auktoriserade eller inte och om de anlitas av en myndighet eller ett privat organ. Om exempelvis en icke auktoriserad tolk anlitas av en präst vid ett själavårdande samtal omfattas denne inte av tystnadsplikt.

Gällande ordning

Lagen (1975:689) om tystnadsplikt för vissa tolkar och översättare gäller för auktoriserade tolkar när de anlitas av någon annan än en myndighet. OSL:s bestämmelser gäller i stället för alla tolkar när de anlitas av en myndighet eller ett annat organ som utövar verksamhet som staten eller en kommun ansvarar för, oavsett om de är auktoriserade eller inte.

Av 1975 års lag följer att den som omfattas av lagen och som fullgör eller har fullgjort ett uppdrag som tolk eller översättare inte får röja vad han eller hon har erfarit under uppdraget om en enskilds personliga förhållanden eller om yrkeshemligheter, affärsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar. En tolk eller översättare som anlitas av det allmänna omfattas av OSL och har samma yttrandefrihet och tystnadsplikt som en tjänsteman vid den aktuella myndigheten i det enskilda fallet. Vilka bestämmelser om sekretess, tystnadsplikt och meddelarfrihet som gäller i det enskilda fallet beror därmed på vid vilken verksamhet och myndighet tolk- eller översättaruppdraget fullgörs och på vilka uppgifter som då lämnas.

Den 20 oktober 2010 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Direktivet innehåller minimiregler som ska garantera misstänkta och tilltalades rätt till tolkning och översättning av handlingar. Den 1 oktober 2013 trädde vissa förändringar i kraft i rättegångsbalken och 1975 års lag om tystnadsplikt för tolkar och översättare i syfte att genomföra direktivets bestämmelser i svensk rätt. Om en misstänkt eller tilltalad i ett brottmål inte behärskar svenska, ska en tolk anlitas vid sammanträden inför rätten eller vid förhör under förundersökningen. Kompetenskraven skärps när det gäller tolkar och översättare som anlitas av domstolar och brottsutredande myndigheter. Om det är möjligt ska en tolk eller en översättare som är auktoriserad anlitas. Tystnadsplikt införs även för tolkar och översättare som inte är auktoriserade, när de anlitas vid en överläggning mellan en misstänkt i brottmål och försvararen eller i övrigt vid förberedande av den misstänktes försvar (prop. 2012/13:132, bet. 2012/13:JuU23).

Utskottets tidigare behandling

Utskottet behandlade en motion med i huvudsak samma innehåll våren 2012. Motionen avstyrktes eftersom utskottet ansåg att det saknades anledning att förändra regleringen kring tystnadsplikt för tolkar (bet. 2013/14:KU25 s. 15).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motion 2014/15:852 (KD).

Sekretessbrytande bestämmelser för SOS Alarm

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändrade sekretessbestämmelser för SOS Alarm.

Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

Kent Ekeroth m.fl. (samtliga SD) begär i motion 2014/15:3004 yrkande 16 att sekretessreglerna och samtalsordningen mellan SOS Alarm och länskommunikationscentralerna ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som den övriga räddningstjänsten. Motionärerna anför att när en person i dag ringer till SOS Alarm följer samtalet en viss ordning, där operatören ställer de frågor som behövs för att avgöra om en ambulans eller brandbil ska skickas till platsen. Först därefter kopplas samtalet till polisen, som måste ställa många av frågorna en gång till. Detta dubbelarbete riskerar att fördröja polisinsatserna och bidra till att poliserna måste köra så snabbt att det medför risker.

Gällande ordning

OSL gäller enligt 1 kap. 1 § myndigheters och vissa andra organs hantering av allmänna handlingar. SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm) är inte en myndighet utan ett aktiebolag, som ägs till lika stora delar av staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). OSL ska enligt 2 kap. 3 § gälla även för bl.a. aktiebolag där kommuner eller landsting utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Kommuner eller landsting som äger mer än hälften av aktierna i ett aktiebolag ska anses utöva ett rättsligt bestämmande inflytande över bolaget. Enligt en dom från Regeringsrätten (numera Högsta förvaltningsdomstolen) ska inte Landstingsförbundet, som var en av föregångarna till SKL innan det slogs ihop med Kommunförbundet, likställas med landsting i detta sammanhang (RÅ 1997 not. 108). SOS Alarm är därmed inte heller ett sådant enskilt organ som omfattas av OSL, varför lagens sekretessbestämmelser eller sekretessbrytande bestämmelser inte är direkt tillämpliga i SOS Alarms verksamhet.

Mellan svenska staten och SOS Alarm finns ett alarmeringsavtal som reglerar SOS-tjänsten och vissa alarmeringstjänster. SOS Alarm ska enligt avtalet driva SOS-centraler som upprätthåller SOS-tjänsten för nödnumret 112 i hela landet. Det är därmed SOS Alarm som tar emot och hanterar alla samtal

till nödnumret 112. De larmar sedan vidare till polisen, räddningstjänsten, ambulansen osv.

För verksamheten hos SOS Alarm gäller lagen (1981:1104) om verksamheten hos vissa regionala alarmeringscentraler. Enligt 4 § i den lagen får den som är eller har varit verksam hos en alarmeringscentral inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i verksamheten har fått veta om sådant som har yttrats vid ett telefonsamtal där någon vill tillkalla eller komma i kontakt med polisen, räddningstjänsten, ambulansen osv. och som rör en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden eller som rör förhållanden av betydelse för rikets försvar, folkförsörjningen eller förebyggandet och beivrandet av brott.

När det gäller vårdärenden omfattas SOS Alarms personal dessutom av den tystnadsplikt som gäller för enskilda vårdgivare enligt patientsäkerhetslagen (2010:659). Dessa bestämmelser innebär att personalen inte obehörigen får röja vad de i verksamheten har fått veta om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden (1 kap. 4 § 6 och 6 kap. 12 §).

Alarmeringstjänstutredningen lämnade våren 2013 betänkandet En myndighet för alarmering (SOU 2013:33). Där föreslår utredningen att en nationell alarmeringsfunktion inrättas med uppdrag att säkerställa en snabb, säker och effektiv larmbehandling. Verksamheten ska enligt förslaget bedrivas i myndighetsform för att tillgodose behovet av långsiktigt stabila förutsättningar, ge bättre förutsättningar för samverkan samt ge riksdagen och regeringen bättre möjligheter att styra och granska verksamheten. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Riksdagen har vidare, med bifall till ett motionsyrkande, genom ett tillkännagivande uppmanat regeringen att följa upp Alarmeringstjänstutredningen med att utreda hur en sammanhållen myndighet för alarmeringstjänsten bör organiseras, särskilt utifrån hur de framtida gränsdragningarna mellan olika aktörer ska fungera. Genom att samla ansvaret hos en myndighet förbättras enligt försvarsutskottet möjligheterna till samverkan med alla delar i larmkedjan (bet. 2014/15:FöU6 s. 23, rskr. 2014/15:104). Inom Regeringskansliet pågår för närvarande arbete med att ta fram utredningsdirektiv i enlighet med riksdagens beslut.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har vid tidigare behandling av en liknande motion inte funnit skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterlyste (bet. 2011/12:KU9 s. 28). Vid senare behandling av motsvarande yrkanden hänvisade utskottet dessutom till beredningen av Alarmeringstjänstutredningens arbete, som inte borde föregripas, och avstyrkte motionerna (bet. 2013/14:KU25 s. 18). SD reserverade sig och anförde att polisens arbete riskerar att fördröjas om polisen inte får uppgifter om akuta situationer samtidigt som den övriga räddningstjänsten. Även justitieutskottet har avstyrkt likalydande motioner med hänvisning till det då pågående utredningsarbetet (bet. 2012/13:JuU2 s. 23 f.). Mot detta reserverade sig S respektive SD.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar dels att tidigare lämnade utredningsförslag som rör utformningen av alarmeringstjänsten bereds inom Regeringskansliet, dels att riksdagen nyligen tagit initiativ till ytterligare utredningsarbeten. Dessa arbeten bör inte föregripas. Motion 2014/15:3004 (SD) yrkande 16 avstyrks därför.

Publicering av bilder för brottsbekämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om möjligheten att publicera bilder på misstänkta brottslingar.

Motionen

Lars-Arne Staxäng (M) begär i motion 2014/15:310 att poliser ska få publicera bilder på seriebrottslingar så att allmänheten kan hjälpa till att klara upp fler brott. Motionären anför att fler brott skulle klaras upp om allmänheten fick se bilder av dömda brottslingar och från exempelvis övervakningskameror för att hjälpa polisen med identifieringen av misstänkta.

Gällande ordning

Sekretess gäller enligt 18 kap. 1 § OSL för en uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till en angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i ett sådant mål eller i en annan verksamhet för att förebygga brott, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Sekretess gäller vidare för uppgifter om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i bl.a. en förundersökning i brottmål eller en annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av bl.a. åklagare eller polis om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men (35 kap. 1 § OSL).

Att publicera bilder på gärningsmän på internet innebär en behandling av personuppgifter och polisdatalagen (2010:361) är tillämplig.

Datainspektionen har, i ett yttrande till Rikspolisstyrelsen (dnr 1525-2009) i ett samråd om polisens publicering av bilder på okända gärningsmän på internet, anför att internetpublicering av bilder på misstänkta gärningsmän typiskt sett innebär att integritetskänsliga uppgifter sprids till envar. En publicering på internet uppvisar, till skillnad från andra former av utlämnande, enligt Datainspektionen även vissa särskilda särdrag som har betydelse för intrånget i den personliga integriteten. Det handlar t.ex. om kontroll över det

fortsatta användande som sker efter publicering. Uppgifter på internet tenderar att spridas obehindrat och är svåra och ibland omöjliga att vid behov rätta eller ta bort när skälen för publicering inte längre finns. Enligt Datainspektionen leder avvägningen mellan värdet av en publicering och den enskildes skyddsintresse till bedömningen att polisen endast i undantagsfall kan publicera bilder på okända gärningsmän på internet. Det kan enligt Datainspektionen vara fråga om särskilt grov brottslighet eller om att gärningsmannen på goda grunder kan antas vara farlig för allmänheten eller enskilda.

Polismyndigheten har gett ut Allmänna råd om publicering av bilder av misstänkta personer. Av dessa följer bl.a. att det som huvudregel ska vara fråga om grova brott för att motivera en publicering, dvs. brott för vilket det inte är föreskrivet ett lägre straff än fängelse i två år. Det kan också handla om att publicera bilder på dömda brottslingar som har avvikit från sitt straff. En förutsättning för att publiceringen över huvud taget ska vara aktuell är enligt de allmänna råden att det inte råder någon tvekan om att personen på bilden är den misstänkte. Om andra personer förekommer på bilden måste dessa vara avidentifierade (RPSFS 2011:7, FAP 188-1).

Utskottets tidigare behandling

Utskottet konstaterade vid behandlingen av en liknande motion under förra riksmötet att en avvägning alltid måste göras mellan den integritetskränkning som ett offentliggörande eller en personuppgiftsbehandling innebär och det intresse åtgärden ska tillgodose. I likhet med Datainspektionen ansåg utskottet att en publicering av bilder på brottsmisstänkta typiskt sett innebär ett alltför stort intrång i den personliga integriteten. Motionen avstyrktes (bet. 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att Polismyndigheten genom sina Allmänna råd erbjuder vägledning kring när en publicering av bilder på brottsmisstänkta kan komma i fråga. Utskottet anser inte att den rättsliga regleringen till skydd för den enskildes integritet i dessa avseenden bör ändras. Motion 2014/15:310 (M) avstyrks.

Offentlighet i skolor med enskild huvudman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om offentlighetsprincipens tillämpning i skolor med enskild huvudman.

Motionen

Richard Jomshof m.fl. (samtliga SD) begär i motion 2014/15:2943 yrkande 3 att OSL ska gälla även i skolor med enskild huvudman. Motionärerna anför att eftersom även fristående skolor finansieras av skattemedel bör offentlighetsprincipen gälla i deras verksamhet. De kommunala och de fristående skolorna verkar annars inte under jämlika förhållanden. Motionärerna konstaterar att frågan om handlingsoffentlighet är föremål för pågående utredningsåtgärder och ser fram emot skarpa förslag som ett resultat av dessa.

Gällande ordning

Offentlighetsprincipen gäller i skolor som inte drivs i privat regi. Allmänna handlingar ska därmed på begäran lämnas ut av sådana skolor om det inte finns något hinder på grund av sekretess. Sekretess gäller enligt 23 kap. 1 och 2 §§ OSL i förskola, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i bl.a. elevhälsa och övrig elevstödande verksamhet, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Vissa privaträttsliga organ kan genom en reglering i OSL vara skyldiga att tillämpa bestämmelserna om allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar (2 kap. 3 och 4 §§ OSL). Skyldigheten gäller bl.a. i sådan verksamhet som anges i bilagan till OSL. Skolor med enskild huvudman, även kallade fristående skolor, är privaträttsliga subjekt. De utgör dock inte sådana organ som enligt OSL och dess bilaga är underkastade offentlighetsprincipen.

Enligt bestämmelser i skollagen (2010:800) har den kommun där en fristående skola är belägen emellertid rätt till insyn i verksamheten (se bl.a. 10 kap. 41 § och 15 kap. 34 §).

Den parlamentariskt sammansatta Friskolekommittén hade till uppdrag att se över regler och villkor för fristående skolor m.m. (dir. 2011:68). Kommittén överlämnade i augusti 2013 betänkandet Friskolor i samhället (SOU 2013:56). Kommittén menade, bl.a. mot bakgrund av att de fristående skolorna är helt skattefinansierade och att de bedriver myndighetsutövning, att de fristående skolornas verksamhet ska präglas av öppenhet och vara öppen för insyn. Kommittén gjorde därför bedömningen att offentlighetsprincipen ska införas i

fristående skolor. Kommittén ansåg dock att vissa praktiska konsekvenser behöver analyseras närmare innan en lagändring kan träda i kraft.

Regeringen redovisade i propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112 s. 67 f.) sin bedömning att offentlighetsprincipen bör införas i fristående skolor.

En särskild utredare har fått i uppdrag att lämna förslag om hur offentlighetsprincipen i praktiken kan införas i fristående skolor och göra konsekvensanalyser av en sådan reglering (U2014:12, dir. 2014:91). Utredaren ska bl.a. utreda hur en reglering för fristående skolor kan utformas för att offentlighetsprincipen ska bli praktiskt tillämpbar på såväl huvudmannanivå som skolenhetsnivå samt överväga om det behöver göras någon ändring i sekretessregleringen och i så fall föreslå hur denna ändring bör se ut. Vidare ska utredaren bl.a. överväga om och i så fall i vilken utsträckning skollagens bestämmelser om kommuners insynsrätt fortfarande fyller en funktion om offentlighetsprincipen införs. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2015.

Utskottets tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden med liknande innehåll. Motionerna avstyrktes då med hänvisning till den då pågående beredningen av utredningsförslag (bet. 2011/12:KU9 s. 32 och 2013/14:KU25 s. 24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en särskild utredare har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för offentlighetsprincipens tillämpning i fristående skolor. Detta arbete bör inte föregripas, varför motion 2014/15:2943 (SD) yrkande 3 avstyrks.

Reservationer

1. **Konsekvensanalyser om den personliga integriteten, punkt 2 (FP)**

av Mathias Sundin (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:1058 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (M) yrkande 1 och

2014/15:1883 av Mathias Sundin m.fl. (FP).

Ställningstagande

Enskilda lämnar elektroniska fotsår efter sig i väldigt många vardagliga aktiviteter, såsom telefonsamtal, sms, bibliotekslån, kortköp och resor. I takt med den tekniska utvecklingen ökar också möjligheterna att samla in och använda sådan information. Detta påverkar den enskildes integritet.

På samma sätt som det i dag i lagstiftningsarbetet finns krav på att exempelvis miljökonsekvensanalyser ska göras, bör det finnas krav på att utreda i vilken utsträckning ett lagförslag kan få konsekvenser för den enskildes personliga integritet. På det sättet skulle integritetsaspekterna alltid bedömas innan nya lagar antas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. **Nätombudsman, punkt 3 (V)**

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:189 av Linda Snecker m.fl. (V).

Ställningstagande

Det är ett ökande problem att personer utsätts för hat eller hot på grund av exempelvis sin etnicitet, religion, sexuella läggning, könsidentitet eller

funktionsnedsättning. Det är dessutom tydligt att kvinnor är särskilt utsatta. Näthat är därmed på många sätt ett nytt slags kvinnohat.

Hat, hot och kränkningar på internet behöver prioriteras högre av polisen. Dessutom behövs en funktion i samhället som kan tillvarata enskildas rätt att inte blir kränkta eller hotade på internet. En nätombudsman bör ges i uppdrag att stödja och hjälpa den som har blivit utsatt, bl.a. genom att förmå den som ansvarar för en webbsida att ta bort kränkande kommentarer och att driva skadeståndsprocesser mot den som uttalar sig kränkande eller hotfullt.

Ett eventuellt kommande integritetsskyddsråd ser inte ut att få de uppgifter som en nätombudsman bör ha. Regeringen bör därför inrätta en nätombudsman. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, punkt 6 (M, C, FP, KD)

av Maria Abrahamsson (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Patrick Reslow (M), Mathias Sundin (FP), Tuve Skånberg (KD), Lisbeth Sundén Andersson (M) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 5.

Ställningstagande

I relationer där det förekommer våld är det inte ovanligt att det även finns djur som far illa. Våldet mot husdjuret bidrar dessutom ofta till att ytterligare försvåra situationen för den misshandlade partnern eftersom han eller hon av omsorg om djuret inte vågar lämna relationen. I sådana situationer är det viktigt att socialtjänsten och andra myndigheter som får kännedom om problemen kan samarbeta med djurskyddsinspektörer.

Djurskyddsutredningens förslag innebar bl.a. att en sekretessbrytande bestämmelse ska införas i offentlighets- och sekretesslagen så att hälso- och sjukvårdspersonal samt socialtjänsten får lämna uppgifter vidare om djurskyddsproblem till den berörda kontrollmyndigheten. Vi anser att utredningens förslag bör genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Behandling av personuppgifter inom kriminalvården, punkt 9 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1106 av Kent Ekeröth (SD).

Ställningstagande

För att kunna förstå trender, mönster och hur samhället utvecklas måste man ha tillräcklig information och statistik. Brottsförebyggande rådets undersökningar från 1996 och 2005 visar att invandrare är överrepresenterade när det gäller framför allt vålds- och sexualbrott. Sådan statistik är dock inte lättillgänglig, varför det blir svårt att följa utvecklingen. Sedan dessa undersökningar genomfördes är dessutom inte någon uppföljning gjord eller planerad.

Såsom lagen tolkas i dag för inte Kriminalvården statistik över nationell bakgrund för de invandrare i svenska fängelser som har fått svenskt medborgarskap. Men som Brottsförebyggande rådet självt konstaterat föreligger det stora skillnader inom gruppen med svenska medborgare, där invandrare som har fått svenskt medborgarskap utmärker sig negativt i brottsstatistiken. Även andra generationens invandrare utmärker sig.

Vi anser att lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter i Kriminalvården, personuppgiftslagen (1998:204) och lagen (2001:99) om den officiella statistiken bör reformeras för att möjliggöra fördjupade statistiska underlag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Tystnadsplikt för tolkar, punkt 10 (M, C, FP, KD)

av Maria Abrahamsson (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Patrick Reslow (M), Mathias Sundin (FP), Tuve Skånberg (KD), Lisbeth Sundén Andersson (M) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:852 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

Tolkar spelar en viktig roll för att personer som talar olika språk ska kunna kommunicera med varandra och för att den som inte talar eller förstår svenska

ändå ska kunna ta del av och lämna information. Detta är av central betydelse vid myndighetskontakter av olika slag, men också i andra sammanhang.

Om en icke auktoriserad tolk anlitas av någon annan än en myndighet är tolken inte bunden av tystnadsplikt. Uppgifter som exempelvis en präst får del av under ett själavårdande samtal omfattas av stark sekretess. Om en icke auktoriserad tolk anlitas vid sådana samtal omfattas denne däremot inte av tystnadsplikten. Detta är en brist i dagens lagstiftning. Det finns därför ett behov av att utreda en enhetlig reglering, så att samma regler om tystnadsplikt gäller för alla tolkar och översättare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Sekretessbrytande regler för SOS Alarm, punkt 11 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3004 av Kent Ekeröth m.fl. (SD) yrkande 16.

Ställningstagande

Dagens sekretessregler och samtalsordning för larmsamtal till SOS Alarm innebär att polisen riskerar att få information senare än övriga räddningsaktörer. Detta leder till ett onödigt dubbelarbete och till att polisens insatser försenas, vilket i sin tur riskerar att medföra riskfyllda uttryckningar och ett försvårat polisarbete. Det är därför nödvändigt att sekretessreglerna ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som den övriga räddningstjänsten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, punkt 6 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Det är enligt vår mening angeläget att socialtjänsten och andra myndigheter som får kännedom om att husdjur far illa utan hinder av sekretess kan uppmärksamma djurskyddsinspektörer på problemet.

I likhet med utskottet anser vi dock att den pågående beredningen av utredningsförslagen i dessa frågor inte bör föregripas, varför motion 2014/15:410 (FP) bör avstyrkas.

2. Offentlighet i skolor med enskild huvudman, punkt 13 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

I skolor i offentlig regi gäller offentlighetsprincipen. Var och en har därmed rätt att ta del av allmänna handlingar om inte sekretess hindrar det. Fristående skolor är däremot inga myndigheter och omfattas därför inte av skyldigheten att lämna ut handlingar. Eftersom även dessa skolor delvis finansieras av allmänna medel bör insynen i bl.a. skolornas ekonomi enligt vår mening vara densamma. Offentlighetsprincipen bör därför gälla även för fristående skolor. I likhet med utskottet anser vi dock att det pågående utredningsarbetet i dessa frågor inte bör föregripas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:22 av Nina Lundström (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna integriteten och konsumentens rättigheter i den digitala världen.

2014/15:128 av Maria Abrahamsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur en bestämmelse om uppenbart missbruk av offentlighetsprincipen bör utformas och att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag.

2014/15:189 av Linda Snecker m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta en nätombudsman.

2014/15:211 av Johan Hultberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en bred översyn av handeln med personuppgifter.

2014/15:296 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över om offentlighetsprincipen missbrukas i syfte att planera och begå brott.

2014/15:310 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen bör kunna publicera bilder på seriebrottslingar så att allmänheten kan hjälpa till att klara upp fler brott.

2014/15:392 av Anette Åkesson (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rättssäkerheten och skyddet av den personliga integriteten bör bevakas samtidigt som allt fler e-tjänster utvecklas och används inom både privat och offentlig sektor.

2014/15:405 av Birgitta Ohlsson och Mathias Sundin (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avläsning på offentliga platser av människor via radioetiketter (RFID) i deras kläder eller andra tillhörigheter måste regleras i lag.

2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en sekretessbrytande regel bör införas i offentlighets- och sekretesslagen så att hälso- och sjukvårdspersonal samt socialtjänsten får lämna uppgifter om djurskyddsproblem vidare till kontrollmyndigheten.

2014/15:414 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förbud bör införas mot att bygga upp tekniska system som i masskala identifierar människor på offentliga platser.

2014/15:852 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda behovet av en samlad lagstiftning i syfte att tydliggöra och förstärka tystnadsplikten för tolkar.

2014/15:1016 av Margareta Larsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sekretess.

2014/15:1058 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utredningsförslag som på olika sätt berör eller kan påverka den personliga integriteten framdeles måste utföra och redovisa konsekvensanalyser med avseende på personlig integritet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resehistorik för olika personers kollektivtrafikresor bör få sparas i högst två månader.

2014/15:1106 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra lagarna för att möjliggöra fördjupade statistiska underlag om invandring och personer med invandrad bakgrund.

2014/15:1181 av Emilia Töyrä (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över sekretessåldern vid lagöverträdelse av dokumenterat narkotikamissbruk samt att stärka förälders/målsmans rätt till information.

2014/15:1496 av Ulf Berg och Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att se över vilka öppna register som det kan finnas skäl att förändra för att stärka människors integritet.

2014/15:1579 av Mathias Sundin och Birgitta Ohlsson (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att av integritetsskäl införa ett kontantbetalningsalternativ vid betalning av trängselskatt eller trängselavgifter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förtydligande i 9 och 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) om att det inte är tillåtet att lämna ut uppgifter om beslut i trängselskatteärenden till annan myndighet.

2014/15:1627 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta krafttag mot kränkningar på internet.

2014/15:1883 av Mathias Sundin m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att krav på integritetskonsekvensutredning bör införas för beslut om offentliga och halvoffentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

2014/15:2428 av Ola Johansson (C):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka regelverket för konsumentens personuppgifter och integritet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till att konsumenter alltid kan radera sina personuppgifter från digitala tjänster som samlar information om användaren.

2014/15:2523 av Finn Bengtsson och Hans Wallmark (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en ändring i offentlighets- och sekretesslagens och

polisdatalagens huvudregel om 70 års sekretess för forskares fria tillgång till hemligstämplat material i särskilda fall.

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentlighets- och sekretesslagen även ska gälla i skolor med enskild huvudman.

2014/15:2969 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka skyddet mot spridning av integritetskänsligt material, med beaktande av grundlagen.

2014/15:3004 av Kent Ekeröth m.fl. (SD):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sekretessreglerna och samtalsordningen mellan SOS Alarm och länskommunikationscentralerna ska ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som övrig räddningstjänst.